

О.СҮНДУЙ

АЙМААР ТОМ НОХОЙ
БҮЮУ
НАРГИАНТАЙ ШҮАГУУА

АЙМААР ТОМ НОХОЙ БҮЮУ

НАРГИАНТАЙ ШҮЛГҮҮА

Улаанбаатар
2007 он

Тарчиг

Аймаар том нохой.....	3
Аав хүү хоёр.....	5
Сурлагын дэвтэр.....	6
Ховч.....	8
Хоосон толгой.....	8
Зураач охин.....	9
Гарны тухай анхны шүлэг.....	9
Суудал солих өдөр.....	10
Огт тоомооргүй яриа.....	11
Бодол.....	12
Халаасанд чихэр байна.....	13
Томчуудын хэлдэггүй үг.....	14
Миний найз (гунигийн аяз).....	15
Алиалагч нь хэн бэ?.....	16
Марзан шовгор малгай.....	17
Навчханд өргөх дуу.....	18
Анхны цас.....	18
Намрын үлгэр.....	19
Ягаахан үүл.....	20

Аймаар том нохой

Арвын хувин хоёрыг барнад
Өглоо би усанд явсан юм.
Ангийн хүүхдүүд замд тааралдаад
Үд болтол тоглосон юм.
Харин одоо ус байтугай
Хангир жингэр хувин минь ч алга.
Тоглосоор суугаад алдаа биз гэж
Том багагүй л хэлэх байх даа.
Үгүй дээ үгүй, тийм биш
Үнэхээр сүртэй явдал болсоон.
Усаа аваад ирж явтал
Урамтай сайхан алхаж байтал
Аймаар том нохой

Архирч над уруу дайрлаа шүү.
Аавын хүү аргатай
Арвын хувинтай усаа
Ам уруу нь би хийчихлээ.
Хосгүй том нохойны
Хоолойд нь ер торсонгүй.
Хүп хийтэл заагичхаад
Хоож араас дайрлаа шүү.
Үлдсэн хувинтай усаа
Өодоос нь бас а шидчихлээ.
Хоёрын хоёр
Хувинтай усанд хахаад
Хойноос минь тэр
Хоож чадсангүй.
Тэмээ шиг том нохой
Тэрий хадаад уналаа.

Болсон явдлыг овоодоо яривал
Боролдой хүүдээ итгэх болов уу.
“Ээ дээ, энэ худаач золг” гээд
Эмээ минь намайг зэмлэх болов уу.

Аав хүү хоёр

Аав аа би оноодор
Авдар дээрээс уначихсан
Тэгээд миний хүү яав?
Тэнгэр доргитол орилов уу?
Үгүй үгүй, би уйлаагүй
Өроонд хэн ч байгаагүй.

Сурлагын дэвтэр

**Ходооноос овоо ирэх гээд байдаг.
Хүндхэн асуулт тулгараад байдаг.
Сурлагын дэвтэр маань гурван муутай.
Сул дүн! Сул дүн! Та нарыг би яая даа.**

**Харин овоодоо л үзүүлж болохгүй.
Хаячихсан гэвэл бас үнэмшихгүй.
Хоотэй энэ сурлагын дэвтрээс болж
Ходоо явах, морь унах минь онгорох нь ээ!**

**Мандах нарнаас орой болтол бодлоо.
Маргаангүй нэг мэргэн арга оллоо.
Маргааш найзын минь төрсөн өдөр
Манайд ирээрэй гэж намайг урьсан.**

**Сурлагын дэвтэртээ зураг зураад
Сугараа найздаа бэлэглэж орхнё.
Өгсөн бэлгээ буцааж авдаггүй юм гэж
Өвөө оороо хэлдэг шүү дээ.**

$$15 + x = 40$$

Ховч

Тогмид очигдөр багш аа!
Томчуудын кино үзэж байсан.
Худлаа гэвэл түүний ара
Хулан бид хоёр сууж байсан.

Хоосон толгой

Тоогоо бодсон уу?
Толгойгоо илэнэ.
Томъёогоо цээжижсэн үү?
Толгойгоо илэнэ.

Шүлгээ тогтоосон уу?
Толгойгоо илэнэ.
Шүүлэгт бэлэн үү?
Толгойгоо илэнэ.

Асуулт бүхэнд
Толгойгоо илэнэ.
Аргадах мэт
Зөөлөн илэнэ.

Хоосон толгойг
Хэчнээн илэвч
Хоёроос оор
Дүнгүй л байна.

Зураач охин

Дэвтэр дүүрэн
Алтан нар.
Дэргэд нь бас
Монгол сар.

Өдөр ч юм уу?
Шоно ч юм уу?
Үнэхээр соньхон
Зураг юм даа.

Амгалан дүрсийх
Шоно ч биш.
Айчаан ирэх
Өдөр ч биш.

Бодлоос төрсөн
Бүтээл минь гэж
Болормаа охин
Хариулж байна.

Гарны тухай анхны шүлэг

Гарны тухай анхны шүлгээ
Гайхам хурдан бичлээ би.
Дүүгийн алга бяцхан гэж
Дүүргээ гэвэл амархан гэж
Жижигхэн алим аваад өгөхөд
Жигтэйхэн том харагддаг гэж

Аавын гар аварга гэж
Арван хуруу нь урт гэж
Ийм л гараар чихэр тосвол
Ээ дээ, мөн сайхан гэж
Гарны тухай анхны шүлгээ
Гайхам хурдан бичлээ би.

Суудал солих өдөр

Өнөөдөр ёстой онцгой өдөр
Өр зүрх догдлох өдөр.
Шинэ улирал эхлэх өдөр
Ширээний найз солигдох өдөр

Түрүүчийн улиралд Баяраатай суусан
Түүн шиг чалчааг хаанаас ч олохгүй.
Хичээл хийлгэхгүй ярьсаар байгаад
Хэдэн ч удаа багшид зэмлүүлэв.

Өмнөх улиралд Ганаатай суусан
Үг дуугүй томоотой жаал
Харин тэр идэмхий хүүхэд
Халаас нь дандаа гоохийгоор дүүрэн.

Өнөөдөр ёстой онцгой өдөр
Үнэнээ багшид хэлчихмээр өдөр
Багш минь намайг мэддэг ч болоосой
Бяцхан зүрхийг минь сонсдог ч болоосой.

Одоохон одоохон суудал өөрчлөгдөнө
Одхүүтэй л намайг суулгаад огоосэй
Хамгийн ухаантай, хамгийн хоорхон нь
Одхүү юм шүү
Хааяа түүнийг би зүүдэлдэг юм шүү.

Огт тоомооргүй яриа

**Хэн нэгэн ховгүүнтэй
Хичээлдээ хамт ирвэл
Ангийн анд Ганаатай
Автобусанд хамт суувал**

**Үеийн тэр ховгүүнтэй
Үг сольж зогсвол
Тоогоо ойлгоогүй Батад
Томьёо тайлбарлаж огвол**

**Манай ангийн Шүрээ
Маш сонин охин шүү
Олон ховгүүдтэй үерхдэг
Оройтвол гэртээ хүргүүлдэг**

**Ийм л нэгэн яриа
Сургуулиар нэг тарах юм.
Ичмээр байлаа ч надад
Тоомооргүй санагдах юм.**

**Хөгжилтэй, зоригтой, ухаалаг
Ховгүүд ер нь онцгой шүү
Хамтдаа байхад нэг л оор
Халуун итгэлээр үргэлж дүүрэн.**

**Үдшийн харанхуй нөмөрсөн ч
Үл бүтэх нэгэн тааралдсан ч
Ярдаг нохой дайрсан ч
Явган шуурга нсгэрсэн ч**

**Охидын дэргэд ховгүүд
Омог бардам зоригтой байдаг
“Эр хүн” гэдэг оор юмаа гэж
Ийм л үед хэлмээр байдаг.**

Бодол

Хорш айлын эмээ
Хоорхон цагаан бүжинтэй
Үеийн жаалууд бид
Үсийг нь илбэх дуртай.

Хаалга дандаа онголзууллаа гэж
Харин эмээ аашилана
Үүдээ түргэн хаа гэж
Үргэлж биднийг зэмлэнэ.

Хаалга үүдээ
Хадаж орхивол
Хамаг зочноо
Гомдоож буцаавал

Хоорхий эмээ даарна гэж
Хүмүүсийн сэтгэл л халуун гэж
Эргэцүүлж би боддог юм
Эмээгнийд дандаа зочилдог юм.

Халаасанд чихэр байна

Хэдэн чихэр
Халаасанд байна.
Хэнтэй ч хуваалцахыг
Хүсэхгүй байна.
Гаргаад идчихье гэхээр
Ганцаараа хүлхье гэхээр
Ангийн ноход харчихна
Ах эгч нар мэдчихнэ.
Бүтэн чихэр минь тал болно
Бүх чихэр минь алга болно
Хүн амьтангүй цол газар
Хүрч очоод идчихье гэж
Аргагүй би бодлоо
Аян замд гарлаа.
Хань ноходгүйгээр
Алсыг зорих нь
Хамгаас аймшигтайг
Сая л мэдлээ.

Томчуудын хэлдэггүй үг

Инээд баясал
Бялааж байхад
Эр зориг
Оргилж байхад

Баяр хоороо
Хувааж байхад
Бас нэгийгээ
Аргадаж байхад

Хоорсон бөмбөг
Хаалгаар ороход
Хоорхон охинд
Тоогдож байхад

Цонх бүхнээр
Ээж аавууд
Зог тусмаар
Чанга дуугаар

Орой боллоо
Гэртээ орцгоо!
Одоо боллоо
Арай хэтэрлээ!

Хичээлээ хий!
Хэрвээ болихгүй бол...
Чирээд оруулъя!
Чихгүй толгойнууд...

Дуу дуугаа авалцан
Дуудах юм.
Үг хэлээ нийлүүлэн
Үглэх юм.

**“Сайхан нөхөрлө хүүхдүүд ээ!
Санаа сэтгэлээ ойлого” гэж
Томчууд ердөө хэлэхгүй юм
Тоглохын учрыг ойлгохгүй юм.**

Миний найз

(гунигийн аяз)

**Миний найз
Энхрийлэх ээжгүй.
Ээж нь
Зуурхан жаргальныхаа хорыг амсаад
Зугаа цэнгэлийнхээ далайд живсэн.**

**Миний найз
Эвийлэх аавгүй.
Аав нь
Холчүүрэхээс оор хүслэн үгүй
Хондүүрлэх элэггүй чулуу юм.**

**Миний найз
Энэгших гэргүй.
Оромж нь
Нохой ч хоноглож болох хэвтэр юм
Ноёдын нүдэнд торохгүй хонгил юм.**

**Миний найз
Идэх хоолгүй
Хоол нь
Хайрсан хуушуур шиг сонсогдох
Хатсан навчны шуугиан юм.**

**Гэхдээ чи миний найз шүү!
Гэрээт орчлонд хамтдаа
хүүхэд болж ирсэн юм шүү!
Хүссэн ч хүсээгүй нэг өдөр
Хүний орчлонг цугтаа үүрч алхална.**

Алиалагч нь хэн бэ?

**Хүмүүсийг алиалагч элэглээд
Хөгжилтэй хоортэй инээнэ.
Алиалагчийг хүмүүс шоолоод
Адтай цовоо инээнэ.**

Марзан шовгор малгай

Гэрлийн шон шиг өндөр оройтой
Гэрийн буурь шиг дэрвэгэр хүрээтэй
Од мичдийн зураг чимэглэлтэй
Онцгой содон малгайтай байлаа.
Манай ангийнхан миний малгайг
“Марзан шовгор” гэдэг байлаа.
Хүүхэд бүхэн өмсөж үзээд
Хоор баяр болдог байлаа.
Харамсалтай нь гэвэл энэ малгайгаа
Удаан өмсөж чадаагүй юм.
Хавирган сартай зуны үдэш
Ийм явдал болсон юм.

Аавын онгоцонд суугаад
Асар өндөрт хөөрч явлаа.
Онгоцны цонхоор толгойгоо цухуйлгаад
Оддын дундуур нисч явлаа.
Хавирган сарагд малгай минь өлгөгдөөд
Харин би толгой нүцгэн хоцорлоо.
Онгоцны цонхыг хаачхаад
Очиж авдаа хэллээ.
Аав ер төөсөнгүй ниссээр
Агаар зүсэн ниссээр
Алтан нар мандаж оглоо боллоо.
Нэг л мэдэхэд онгоц доошилж
Нислэгийн талбайд зөөлөн газардлаа.
Орой нь тэгтэл зурагтаар
Онцгой мэдээ түглээ.
Огторгуйн гүнээс нэг малгай
Од шиг харваад унасан гэнэ.
Малчин айлын гэрэлтэй цонхоор
Манас хийтэл буусан гэнэ.
Маш сонин хийцтэй
Марзан шовгор малгайг
Харь гарагийнхны малгай гэж
Нэг хэсэг таамаглажээ.
Хаанаас даа, энэ чинь бурхны малгай гэж
Нөгөө хэд нь маргажээ.

Навчханд өргөх дуу

Өмнөөс дүү минь ннээх шиг
Ногоохон нахиа дэлгэрнэ.

Өвжин хөдөлгөх ижий шиг
Алтан унаас ганхана.

Өхөөрдөн өхөөрдөн энхрийлж
Борхон шувууд жиргэнэ.

Өсөөрэй өсөөрэй навчхан минь
Өөрийн дуугаа дуулаарай.

Анхны цас

Цайран буух цасны
Ширхэг бүхэн дээр
Цав цагаахан охид суусаар
Энэхэн дэлхийд ирнэ.

Эргээд л тэд
Нарны цацраг дамжин буухдаа
“Эхний цасыг авчирлаа” гэж
Инээмсэглэсээр одоцгооно.

Намрын үлгэр

Үүлс мөлхсөн
Намрын одор
Өвгөн буурай
Хус мод

Оддын садан
Алтан наранд
Орь ганцхан
Мөрөөдлөө задалж

“Мөнх нас
Хайрлаач” гэж
Мөчир бүхнээсээ
Алт дэлгэжээ.

Буцаж яваа
Тэнгэрийн элч
Буурал хусны
Хүслийг сонсоод

Алт мөнгөөр
Арилжаалж болдоггүй
Амьдралын жамыг
Учирлаж гэнэ ээ.

Хоорхий хусны
Шижир зоосоор
Хөндийн салхи
Эрхэлж гэнэ ээ.

Ягаахан үүл

Тэнгэрийн хаяанд Ягаахан үүл
Ягаахан үүл
Тэр юутай Энхрийхэн үүл
Энхрийхэн үүл

Наран шингэх үлгэрийн хязгаарт
Намуухан ягаахан бороо орно уу?
Цэцэг цэцгийн дэлбээнд
Ягаахан шүүдэр бонжийгоод
Цэн цэн дуслаар нь
Ямххан охин эрхэлнэ үү?

Аль эсвэл тэнд ягаахан цас бударна уу?
Алимны боор шиг улаахан хацартай жаалууд
Атга атгаар нь
Ягаахан цас шидэлж
Анхны од түгтэл
Гэртээ оролгүй наадна уу?

Ай цэнхэрхэн үдшийн
Ягаахан үүл, ягаахан үүл
Цэмцийсэн бумбайсан
Энхрийхэн үүл, энхрийхэн үүл

миний ОД

Хүн бүхэнд өөрийн од бий
Хүүхэд ч гэсэн надад од бий
Тэр нэгэн эгэлхэн одыг
Тэртээд гялаалзах тодхон одыг
Өөрийн од болгож зүсэлсэн юм
Үй түмэн оддоос сонгосон юм
Тэр миний од
Тэнгэрт орших гэрэл гэгээ,
Сайхан сэтгэлээр найздаа
тусалсан одор
Саруулахан од минь улам
гэрэлтэй харагдана
Хэн нэгэнд гомдож гунихад
Цэн од минь бүүдгэр үзэгдэнэ.

Од бүхэн гэрлээ хүмүүсээс
авдаг байх
Олон сайхан хүмүүс байдаг
болохоор
Тэгж гэрэлтдэг байх
Тэнгэр дүүрэн мишээдэг байх
Өөрийн ОД-оо гэрэлтэй
байлагах гэж
Огноон сайхан үйлс би бүтээнэ
Од минь чи надад итгээрэй
Орчлонг бүтэн байлагах гэж
Торсон юм шүү би.

Оюунбадамьн СУНДУЙ Аймаар том нохой буюу наргиантай шүлгүүд

Зураач: П.Оюунцэцэг
Хянан тохиолдуулсан:
Ж.Гэрэлмаа
Эх бэлтгэсэн: Д.Хишигдэлгэр

Хэвлэн нийтлэлийг
Интерпресс ХХК

Дэлхийн банктэй хамтран хэрэгжүүлж буй
«Хөдөөгийн Боловсролыг дэмжих
(READ) төсөл»-ийн хүрээнд хэвлэв.
Худалдахыг хориглоно.